

Förskolans arbete med barns modersmålsstöd

*En studie om modersmålet i förskolan och dess betydelse för
språkutvecklingen*

Examensarbete – språk- och läsutveckling

Kurskod: GO1173

Uppsats 15 hp

Grundnivå

Annika Akrawi och Karolina Lindstrand

Handledare: Maria Nilson

Examinator: Astrid Regnell

SAMMANFATTNING

Ett av förskolans uppdrag är att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål, språket är en del av deras identitet. Syftet med denna undersökning har varit att undersöka hur pedagoger och modersmålstränare arbetar och samarbetar för att ge barnen en god grund i deras språkutveckling. Detta har vi undersökt genom följande frågeställningar: Hur lägger modersmålstränarna upp modersmålsundervisningen i förskolan för att främja barnens språkutveckling? Vad är det som styr? Hur arbetar pedagogerna i förskolan med att främja flerspråkiga barns språkutveckling?

Undersökningen grundas på en kvalitativ undersökning med fem informanternas medverkan, forskning och litteratur. I resultatet får vi ta del av informanternas erfarenheter kring barn med annat modersmål än svenska. I vår undersökning har vi sett att hur modersmålstränares och pedagogers arbete handlar mycket om individen och deras behov samt vilka förutsättningar som finns. Modersmålsstöd stärker barnens modersmål men även barnens kulturella identitet.

Nyckelord: Modersmål, flerspråkig, förskolan, modersmålsstöd

Engelsk titel: How preschools work with supporting children's native language.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 INLEDNING	5
2 SYFTE.....	7
3 METOD.....	7
3.1 Kvantitativ och kvalitativ forskning	7
3.2 Urval.....	8
3.3 Intervjuer.....	9
3.4 Forskningsetiskt övervägande	10
4 BAKGRUNDSMATERIAL	10
4.1 Förskolans uppdrag	11
4.2 Modersmålets betydelse	12
4.2.1 Modersmålet i förskolan.....	12
4.2.2 Att vara flerspråkig i samhället	13
4.3 Flerspråkighet i förskolan	16
4.4 Inställningar till flerspråkighet.....	19
5 RESULTAT	20
5.1 Intervju med biträdande rektorn Maria Sjöstedt	21
5.2 Intervju med modersmålstränarna.....	22
5.3 Intervju med förskollärare.....	24
6 DISKUSSION	25
6.1 Modersmålsstöd	26
6.1.1 Avgörande för modersmålsstöd	26
6.1.2 Utveckling i modersmålstränarnas arbetssätt.....	27
6.2 Arbetet med modersmålsstöd i förskolan.....	27
6.2.1 Förskollärarnas arbetssätt.....	28
6.2.2 Modersmålstränarnas arbetssätt	28
6.2.3 Förskollärarnas och modersmålstränarnas samarbete.....	29
6.2.4 Vårdnadshavarnas inflytande.....	30
6.2.5 Modersmålsstödet betydelse för språkutvecklingen.....	30
6.3 Förslag till vidare forskning.....	31
7 REFERENSLISTA.....	32
BILAGOR	

Intervjuguide

Intervju med modersmålsenheten

Intervju med modersmålstränarna

Intervju med förskollärarna

Modersmålsenhetens arbetsplan för förskolorna

1 INLEDNING

Vi är två pedagoger inom förskoleverksamheten i Malmö stad som utbildar oss till lärare i förskola/förskoleklass. I Malmö stad finns det många barn som har ett annat modersmål än svenska och vår erfarenhet är att detta antal ökar för varje år som går. Barnens modersmål, som även kan kallas för deras första språk, är det språk som barnen lär sig i hemmet. Barnens andra språk, är det språk som barnen lär sig utöver sitt modersmål.

Under de senaste åren har det då och då dykt upp artiklar i dagstidningar angående elever i högstadiet som inte blir godkända i svenska. I *Sydsvenska Dagbladet* 2009 kunde vi läsa artikeln ”Icke godkänd trots satsning” om hur allt fler inte blir godkända i svenska trots satsningar som görs (Fjellman Jaderup 2009) och i *Skånska Dagbladet* kunde vi läsa i artikeln ”Oro bland elever och lärare i Rosengård” att 69 procent av eleverna på Rosengårdsskolan inte var behöriga till gymnasiet, vilket har lett till att just denna skola ska stängas (Johansson 2013). Hur elevernas betyg ser ut när de går ut nionde klass kan påverka deras fortsatta skolgång och framtida yrkesval. Vad kan vi i förskolan bidra med för att förbättra barnens framtida möjligheter? I förskolans verksamhet har strävansmålen en stor betydelse där språket är en del av alla mål. Även om vi vet att språket är en del av alla strävansmålen upplever vi, utifrån vår erfarenhet att språket inte är i fokus i de planerade aktiviteterna. Språket behöver vara i lika stort fokus, som alla andra ämnen. Eftersom kraven på att kunna det svenska språket i samhället är stort behöver språkutvecklingen börja så tidigt som möjligt. ”Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskaper inom andra områden” (Lpfö98 2010:7). Kan vi arbeta med detta redan i förskolan, anser vi att barnen får en bra och trygg grund för fortsatt lärande under deras skolgång.

Vi är verksamma inom två olika stadsdelar som båda har fått uppbackning på hur vi arbetar med barn med annat modersmål än svenska. Skolinspektionen anser att bristerna ligger i att barnen inte får den möjligheten de behöver för att utveckla sitt modersmål och det svenska språket (Regelbunden tillsyn i stadsdel Limhamn-Bunkeflo 2010: Beslut efter tillsyn av stadsdel Hyllie i Malmö kommun 2011). Det som inte framkommer tydligt i dessa tillsynsrapporter är hur vi går vidare i vårt arbete och vilka anledningarna till de brister som

finns kan vara. Vi menar att det är problematiskt att skolinspektionen å ena sidan anser att vi brister i att barnen, vid de förskolorna där vi arbetar, inte får den möjligheten de behöver för att utveckla sitt modersmål och det svenska språket. Medan de å andra sidan inte beskriver på vilket sätt vi brister och vad de anser fattas i vårt arbete. Det hade varit en stor fördel för oss som arbetar i förskoleverksamheten om kritiken från Skolinspektionen varit tydligt definierad och om åtgärder föreslagits. Utifrån tillsynsrapporterna väcktes det många frågor och funderingar. Den viktigaste frågan är hur vi kan arbeta för att utföra detta strävansmål på ett tydligare och bättre sätt.

Eftersom vi båda har olika erfarenheter av hur modersmålsstödet i förskolan fungerar har vi blivit alltmer intresserade av detta ämne. Efter kritiken från Skolinspektionen började vi fundera ännu mer på hur vi i förskolan bemöter och arbetar med barn som har ett annat modersmål. Vem har ansvar för vad och hur arbetar vi egentligen för att gynna dessa barns språkutveckling?

Modersmålsenheten i Malmö, har genom utvecklingsgrupper bestående av pedagoger från Modersmålsenheten, genomfört pedagogiska samtal sedan sju år tillbaka och i och med detta arbete skapat en vision angående modersmålsundervisningen som gäller till 2014. Visionen handlar om att modersmålsundervisningen ska utveckla barns modersmål så att det kan bli till ett stöd för barnens utveckling i tanke, lärande, socialisation och integration (Pedagog Malmö 2011). Om modersmålstränarna arbetar efter denna vision i förskolan tillsammans med personalen, anser vi att barnen får en bättre möjlighet till att komma in i vårt samhälle. Förskolan ska lägga stor vikt vid barnens språkutveckling samt förbereda dem för ett internationaliserat samhälle (Lpfö98 2010). För många familjer är förskolan en av de första mötesplatserna som de kommer i kontakt med. Genom förskolans uppdrag och modersmålsenhetens vision skapar vi broar för barnen och deras vårdnadshavare till vårt samhälle och språk.

I vår undersökning har vi valt att ta reda på mer om modersmålsstödet i förskolan. Vi vill få en större kunskap i hur arbetet kring modersmålsstödet i förskolan ser ut, hur arbetet går till och hur pedagogerna kan bidra till arbetet. Det kan bidra till en större förståelse för pedagogerna inom förskolan och samtidigt ökar det kunskapen kring ämnet. Vi har valt att undersöka detta genom att samla in material och information ifrån fem olika informanter via

intervjuer. Det som framkommer av intervjuerna, analyserar och reflekterar vi över med hjälp av forsknings- och bakgrundsmaterialet.

2 SYFTE

Syftet med denna undersökning är att studera hur pedagoger inom förskoleverksamheten och modersmålstränarna arbetar med barns språkutveckling. Vi vill studera hur detta arbete går till, vilket fokus pedagogerna och modersmålstränare har och hur samarbetet ser ut mellan dessa grupper.

Syftet är även att undersöka det praktiska arbete som sker i förskolan av pedagoger och modersmålstränare kring barns språkutveckling.

Detta vill vi göra genom följande frågeställningar:

- Hur lägger modersmålstränarna upp modersmålsundervisningen i förskolan för att främja barnens utveckling i deras språk och vad är det som styr?
- Hur arbetar pedagogerna i förskolan med att främja flerspråkiga barns språkutveckling?

3 METOD

3.1 Kvantitativ och kvalitativ forskning

Under arbetet med ett examensarbete är det viktigt att hela tiden tänka igenom och ifrågasätta sitt eget tillvägagångssätt, vilket vi har försökt att göra. Staffan Stukát (2011), universitetslektor på institutionen för pedagogik och specialpedagogik vid Göteborgs universitet, poängterar också detta i sin bok *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap* och påpekar även vikten av att tänka självständigt. Stukát skriver vidare att de val vi gör under processen samt anledningarna till dessa val är viktiga att beskriva. Detta för att ge andra människor möjligheten att göra samma undersökning och ifrågasätta vårt resultat.

Stukát (2011) beskriver två sorters metoder, kvalitativa och kvantitativa. Kvantitativ metod innefattar observationer och insamling av fakta, som sedan analyseras utifrån tanken att hitta olika samband. Kvantitativa metoder ska leda till säkra resultat. Alan Bryman (2011), professor i social forskning vid Universitetet i Leicester, menar att i en kvantitativ forskning har man en deduktiv syn på relationen mellan teori och forskning, det vill säga att man vill få fram logiska svar och lösningar. I den kvalitativa metoden skriver Stukát att man till exempel använder sig av intervjuer för att få fram information. Genom att undersöka med det kvalitativa synsättet vill forskaren "[...] tolka och förstå de resultat som framkommer, inte att generalisera, förklara och förutsäga" (Stukát 2011:36). Ett synsätt som vi anser har varit vanligt i lärarutbildningens tentamensuppgifter. Vi har bland annat genomfört intervjuer utifrån kursinnehåll, där vi sedan har tolkat och analyserat dessa utifrån kurslitteraturen. Bryman (2011) beskriver den kvalitativa forskningen som ett annat sorts synsätt mellan teori och forskning, ett induktivt synsätt som innebär att slutsatser inte bara baseras på teori och data utan på praktiska resultat och erfarenheter.

I vår undersökning har vi valt att använda oss av den kvalitativa metoden. Vi har genomfört fem intervjuer för att få ett underlag. Informanternas svar har vi valt att tolka, förstå och analysera i förhållande till de bakgrunds- och forskningsmaterialen som finns representerade i vår undersökning.

3.2 Urval

Vi har gjort intervjuer med fem personer ifrån tre olika yrkesroller. En rektor/biträdande rektor på Modersmålsenheten i Malmö, två modersmålstränare och två förskollärare som arbetar på en förskola där modersmålstränarna verkar. En modersmålstränare är den person som via Modersmålsenheten ger modersmålsstöd i förskolan. I förskoleklass och skola heter det modersmåls lärare. I val av fyra av våra informanter gick vi enbart efter de rekommendationer som vi fick. Informanterna rekommenderade varandra en i taget och det tolkar vi som att informanterna antingen har valt pedagoger som har liknande åsikter eller helt enkelt anses ha god kunskap i ämnet. En intervjuguide skickades iväg till rektorn på Modersmålsenheten och vi fick svar av en biträdande rektor, som var ansvarig för förskolorna, som gärna ville delta. De övriga informanterna valde vi att informera muntligt

om vår undersökning och syftet med den. Under intervjun med den biträdande rektorn kallade hon in en annan biträdande rektor som var ansvarig för skolorna. Detta har vi valt att inte ta med då vår studie handlar om modersmålsstödet i förskolan. Den ena modersmålstränaren, Lisa, verkar på en förskola där en av oss arbetar. Hon framstod för oss som en engagerad person vilket naturligtvis påverkade att vi valde henne som informant. Den andra modersmålstränaren, Hannah, valdes efter tips av Lisa. Den första förskolläraren, Karin, valdes eftersom hon arbetar på en avdelning där Lisa har modersmålsstöd med ett barn. Den andra förskolläraren, Sanna, arbetar där Hannah verkar. Genom att informanterna valdes efter rekommendationer upplever vi att vi fick informanter som hade erfarenhet av att arbeta med modersmålet och som var intresserade av det arbetet. Slumpmässigt valda informanter hade kunnat ge oss en annan syn och riktning i vår undersökning. Alla namn som är nämnda ovan är fingerade

3.3 Intervjuerna

Enligt Stukát (2011) finns det två olika intervjuer att använda sig av, strukturerade intervjuer eller ostrukturerade. I strukturerade intervjuer används en mall med bestämda frågor i en viss ordning. Det finns även så kallade slutna frågor med olika svarsalternativ att välja mellan. Alla får samma frågor. I ostrukturerade intervjuer är inte ordningen lika viktig. En frågeguide kan förberedas, men det finns sällan en fastställd ordning på frågorna och sällan färdiga svarsalternativ.

Som metod valde vi en blandning av strukturerade och ostrukturerade intervjuer. En frågeguide skickades i förväg ut till informanterna. Detta valde vi för att informanterna skulle hinna förbereda sig på frågorna. På så sätt ansåg vi att svaren på frågorna kunde bli mer innehållsrika. Informanterna blir inte "tagna på sängen" av frågorna. Samtidigt var vår tanke att spontana frågor kunde uppstå under intervjun så frågeguiden följdes inte alltid slaviskt. Eftersom vi valde att intervjua personer ifrån tre yrkesroller gjorde vi tre intervjumallar. Intervjufrågorna såg olika ut beroende på yrkesrollerna, eftersom frågorna blev ställda utifrån informanternas erfarenhet och uppdrag av att arbeta med barn och deras modersmål. Syftet med alla intervjuer var detsamma, det vill säga att få fram information och material till att diskutera modersmålsstödet i förskolan. Av den biträdande rektorn ville vi få en överblick över vilka direktiv biträdande rektorerna gav sina modersmålstränare, vad hon hade för syn på

detta arbete och vad det kunde ge barnen. Av modersmålstränarna ville vi få fram hur de ser på sina direktiv, hur de lägger upp sitt arbete och om de har med i sin planering att modersmålet ska bidra till det svenska språkets utveckling. Av förskollärarna ville vi ta reda på hur de ser på arbetet med barn som har annat modersmål än svenska, hur de arbetar med dessa barn och om de har sett någon skillnad på det svenska språkets utveckling hos de barn som får modersmålsstöd i jämförelse med de som inte får det.

Alla intervjuer har skett muntligt och under intervjuerna har vi använt oss av en diktafon men även haft papper och penna tillgängliga för exempelvis spontana tankar eller frågor som har uppstått. Svaren från intervjuerna har utgjort den empirin som används i arbetet.

3.4 Forskningsetiskt övervägande

I forskning ställs det etiska krav på forskaren och på genomförandet. Göran Hermerén, professor i filosofi, som har skrivit *God forskningssed* (2011), menar att de forskningsetiska aspekterna är viktigast när det gäller informanterna. Författaren skriver vidare att det finns fyra begrepp som är viktiga inom forskningsetiken, det är sekretess, tystnadsplikt, anonymisering och konfidentialitet.

I vår undersökning har vi skickat ut informationsbrev till biträdande rektorn medan de övriga informanterna har blivit informerade muntligt. Vi har tydliggjort i den muntliga informationen att informanterna kommer att vara anonyma och att det slutgiltiga arbetet kommer att läggas ut på en internetbaserad sökmotor över rapporter/examensarbeten. Av den biträdande rektorn fick vi ett muntligt samtycke att få använda hennes verkliga namn. Samtycket att få använda oss av informanternas svar har skett muntligt.

4. BAKGRUNDSMATERIAL

I denna del kommer vi att beskriva hur synen på modersmål i förskolans verksamhet har sett ut förr och hur det ser ut nu, vad modersmålet har för betydelse för barnen och deras framtid i samhället och vilka inställningar det finns till modersmålet. Genom den forskning och litteratur som presenteras vill vi få fram vad det är som påverkar och styr arbetet med modersmålet i förskolan.

4.1 Förskolans uppdrag

Skolverket (2005) poängterar i *Allmänna råd och kommentarer för kvalitet i förskolan* hur betydelsefullt modersmålet är för den språkliga utvecklingen, och att modersmålsstöd bör ges i barnets tidiga år. I vårt arbete i förskolans verksamhet ser vi varje år ett stort antal vårdnadshavare som söker modersmålsstöd åt sina barn, men som inte får det. I och med detta läggs ett stort ansvar på personalen i förskolan. I Lpfö98 (2010) är ett av strävansmålen, under utveckling och lärande, att barnen ska utveckla sin förmåga att kommunicera på svenska och på sitt modersmål. Det står även följande under förskolans uppdrag:

Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskaper inom andra områden. Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål.

Lpfö98 (2010:7)

Även läroplanen poängterar hur viktigt modersmålet är för barnen. En bra utveckling i modersmålet gynnar det svenska språkets utveckling och det sociala samspelet med andra barn. Förskolan ska stärka varje barns språkutveckling. Då är det av största vikt att ge barnen det stödet de behöver så tidigt som möjligt. Yukiko Tanaka (2006) som har skrivit ett examensarbete kring flerspråkighet i Göteborgs förskolor, menar att det är självklart att förskolans uppdrag gällande barns modersmål kan genomföras om alla förskolor följer läroplanen och om det i praktiken fungerar så som läroplanen föreskriver. Alla barn erbjuds emellertid inte modersmålsstöd och arbetet med det i förskolan är inte alltid ett av de ämnen som prioriteras.

Skolverket (2005) beskriver i *Allmänna råd och kommentarer för kvalitet i förskolan*, som har utarbetats på uppdrag av regeringen för att förtydliga verksamheten utifrån de nationella krav och mål som finns, hur de anser att förskolan ska arbeta med barn med annat modersmål än svenska. De flesta gånger sker modersmålsstödet av en ambulerande modersmålstränare men Skolverket (2005) skriver även att de pedagoger, som arbetar på en förskola och som är tvåspråkiga, kan vara ett stort stöd för de barn som talar samma språk. På en och samma förskola kan det finnas många olika språk och det kan därför vara svårt att tillgodose alla barns språkliga behov. Skolverket anser att det är viktigt att modersmålsstödet integreras i

förskolans verksamhet eftersom modersmålet och det svenska språket utvecklas bäst tillsammans med andra barn i deras dagliga aktiviteter. Skolverket skriver i *Flera språk i förskolan – teori och praktik* att ett ”[...] språkligt lärande blir bäst genom att språket används i meningsfulla sammanhang i vardagen” (2013:64). Skolverket (2013) menar att personalen i förskolan måste skapa rutiner där språkutvecklingen främjas dagligen, oavsett om deras modersmål är svenska eller något annat språk. Vardagssamtalen med barnen är viktiga där barnen snappar upp ord och nya kunskaper om omgivningen. Oavsett vilket modersmål barnen har anser vi att det är viktigt att modersmålet får stor plats i förskolans arbete med språkutvecklingen.

4.2 Modersmålets betydelse

Modersmålet har en betydelse på många olika sätt. Följande avsnitt handlar dels om vilken betydelse modersmålet getts i förskolan, dels vilken betydelse modersmålet kan ha för olika grupper i samhället och för varje enskild individ. Barn med annat modersmål än svenska påverkas också mycket av människor runt omkring dem, hur deras bemötande, värderingar och engagemang ser ut.

4.2.1 Modersmålet i förskolan

Tanaka (2006) beskriver hur modersmålsstödet i förskolan har minskat kraftigt från 1990-talet fram till 2000-talet. Samtidigt har antalet barn med annat modersmål ökat i förskolan. Skolverket (2003) tar upp i *Flera språk – fler möjligheter*, som är skriven i uppdrag av regeringen för att uppmärksamma modersmålsundervisningens organisation och omfattning, hur antalet procent som får modersmålsstöd i Sverige har minskat kraftigt. År 1990 var det 60 % som erbjöds modersmålsstöd i förskolan. Elva år senare var siffran nere i 13 %. Även de kommuner som erbjuder modersmålsstöd i förskolan har minskat i antalet. År 1990 fanns det 260 kommuner som erbjöd modersmålsstöd i förskolan medan det 2001 endast var 52 av 289 kommuner, en kraftig nedgående siffra. Sammanlagt är det 80 % av kommunerna i Sverige som inte erbjuder något modersmålsstöd. Skolverket (2003) menar att de styrdokument som rör modersmålet i förskolan inte är lika obligatoriska som i grundskolan. Det kan vara en anledning till att procentsatsen på antalet kommuner som inte erbjuder modersmålsstöd är så hög.

Skolverket (b2003) lyfter fram i *Tre decenniers modersmålsstöd: om modersmålsstödet i förskolan 1970-2000* hur invandrarbarnen på 1970-talet skulle lära sig svenska i förskolan. Problemen uppstod snabbt eftersom personalen inte kunde kommunicera med barnen och hade ingen större kunskap i barnens kulturella bakgrund. Barnens behov kunde inte tillgodoses. Skolverket (b2003) beskriver vidare att man genom *Barnstugeutredningen* ansåg att invandrarbarnen skulle integreras i det svenska samhället och lära sig det svenska språket på ett naturligt sätt genom att leka med svenska barn. Samtidigt ansåg man att barn med annat modersmål skulle fortsätta utveckla och använda sitt modersmål. Snabbt insågs det att barnens modersmål inte var fullt utvecklat och att utvecklingen av modersmålet och det svenska språket hängde samman. Skolverket (b2003) beskriver vidare hur man redan på 1970- och 1980-talet ville att stödet för barns språkutveckling i deras modersmål skulle ske så tidigt som möjligt i förskolan, dock var det problem att hitta personal som kunde ge barnen detta stöd. I början av 1990 talet förändrades bidragen för invandrar- och flyktingbarnen. Istället för att få ett bidrag för antalet barn som fick modersmålsstöd fick nu varje kommun ett allmänt bidrag för alla invandrar- och flyktingbarn. Bidraget var till modersmålsstöd och till andra insatser för dessa barn i förskolan. ”Förändringarna i statsbidraget [...] fick till följd att kommunerna kraftigt minskade resurserna till verksamheter som de inte enligt lagstiftningen var skyldig att anordna” (Skolverket b2003:24). Satsningar gjordes på det svenska språket i område där det fanns flest barn med annat modersmål samtidigt som modersmålets betydelse började ifrågasättas. Tack vare läroplanen som kom 1998 blev modersmålsstödet i förskolan en viktig punkt. En bit in på 2000-talet ansåg man att läroplanens skrift inte hade medfört någon förändring. Modersmålsstödet i förskolan var fortfarande lågt prioriterat.

4.2.2 Att vara flerspråkig i samhället

Robert Kenndal (2011), doktorand vid Kulturgeografiska institutionen på Uppsala universitet, har skrivit en licentiatavhandling med titeln *Rum för det ”andra” modersmålet: betydelser och konsekvenser av modersmålet som minoritetsspråk och transnationell språkgemenskap bland ungdomar med annat modersmål än svenska..* Kenndal skriver ”Att byta språk, skulle kunna vara ett sätt att byta identitet och grupptillhörighet, och språkväxling ett sätt att stärka gemenskapen i en grupp” (2011:23). Det tolkar vi som att om en individ med svenska som sitt första språk lär sig ett nytt språk och känner en gemenskap med en ny grupp på grund av språket kan denna individ genom språkväxling integrera gruppen i det svenska samhället. Nya

kulturella och språkliga erfarenheter kan bidra till förändringar hos individen men en viktig aspekt är att vi integreras med varandra i vårt samhälle på olika sätt. Genom intervjuer med ungdomar i sin avhandling har Kenndal kommit fram till att modersmålet har fem betydelser vilka är tillhörighet, bakgrund, arv, karriär och praktik. Modersmålet bidrar till en tillhörighet genom att språket stärker gemenskapen och hjälper till att definiera vad en grupp har gemensamt. ”Språket skapar en tillhörighet till hemlandet och med dem som man där kommunicerar med [...] genom att språket förstärker ”vi”-känslan i gemenskapen” (Kenndal 2011:60). Språket kan bli ett kännetecken för tillhörigheten i gruppen. Modersmålet stärker och markerar individens bakgrund. En person med ett annat modersmål har ofta en bakgrund som sträcker sig utanför det nuvarande landets gränser. ”Den språkliga bakgrunden kan vara något man vill bli sammankopplad med och gärna lyfter fram” (Kenndal 2011:61). När man kommunicerar på sitt modersmål eller påpekar för andra att man har ett annat modersmål än majoritetsspråket anser Kenndal (2011) att frågor kan uppkomma. Många ställer frågor om individens bakgrund som en individ stolt berättar om men det finns även de individer som inte vill identifieras genom sin bakgrund. Modersmålet är även betydelsefullt för ens kulturella arv. Genom att kommunicera med sina barn på sitt modersmål för man vidare ett språk och ibland även en annan kultur och andra traditioner. Barnen kan i sin tur när de blir vuxna föra vidare det till sina barn och på så sätt lever språket vidare i många generationer. Utbildning och lärande leder till karriärer och här har modersmålet en betydelse för individens möjligheter. Det kan till exempel handla om att barn får stöd i ett specifikt ämne genom att kommunicera på sitt modersmål eller att sätta det på sitt cv för framtida arbetssökningar. Att kunna ett annat språk öppnar även möjligheter för en karriär i ett annat land. Modersmålets sista betydelse, som Kenndal beskriver i sin avhandling, är hur det används i praktiken. Med det menar författaren att modersmålet tillhör ens vardag men hur mycket man använder det kan se olika ut. Vissa personer talar det endast i hemmet, andra även med sina vänner. Ibland används modersmålet för att markera något viktigt som sägs eller något som personen inte anser alla behöver höra. Vid vistelser i olika länder kan ens språkliga kunskaper komma till stor nytta för att göra sig förstådd.

I USA har en undersökning gjorts kring huruvida barns utveckling i deras första språk främjar utvecklingen av deras andra språk. Studien är gjord av J. Marc Goodrich, Christopher J. Lonigan, från institutionen för psykologi på Florida State University, och JoAnn M. Farver, från institutionen för psykologi på University of Southern California, och har titeln ”Do Early Literacy Skills in Children’s First Language Promote Development of Skills in Their Second

Language?” An Experimental Evaluation of Transfer (2013). Författarna påpekar att viss forskning visar att utvecklingen av barns första språk påverkar deras andra språk och att utvecklingen av dessa språk hela tiden går hand i hand. Samtidigt visar annan forskning att utvecklingen av språken är separata och endast har liknande konstruktioner. Deras undersökning baseras på en grupp skolbarn som är spansktalande och bor i Los Angeles, som får genomföra språkliga tester. I författarnas diskussion kommer de fram till ett liknande resultat som forskningen de refererar till påvisar. ”In this study, children’s print knowledge and PA were correlated across languages, but children’s vocabulary skills were generally not correlated across languages” (Goddrich, Lonigan & Farver 2013:422). De menar att utvecklingen av barnens fonologiska medvetenhet (PA), som betyder att man är medveten om språkets form och olika språkljud, har kopplingar mellan de olika språken medan utvecklingen av deras ordförråd inte har några kopplingar alls. Detta resultat var ingen överraskning för författarna. De menar att “[...] PA is language-independent to the extent that sounds are the same across languages”(Goddrich, Lonigan & Farver 2013:422) och att “[...] vocabulary knowledge is language-specific” (Goddrich, Lonigan & Farver 2013:422).

Skolverket (a2003) tar i *Flera språk – fler möjligheter* upp forskningsresultat som visar ett positivt resultat när man tittar på sambanden mellan modersmålsundervisning och skolresultat. Det har bland annat visat sig att de elever som har närvarat på modersmålsundervisningen har fått högre betyg i svenska, har fått en tryggare och bättre skolsituation än andra invandrarelever och fått en bättre svenska än andra invandrarelever. Skolverket menar även att barn med annat modersmål än svenska har lättare att utveckla flerspråkighet på en högre nivå. För att språkutvecklingen ska lyckas är det viktigt att förskolan bemöter dessa barn på ett positivt sätt och stimulerar dem till att utveckla flera språk. Ju mer språkkunskaper barnen får desto lättare är det att delta i ett mångkulturellt samhälle. Det bidrar till en större förståelse och öppenhet för bland annat andra kulturer och värderingar och till en förståelse att det är okej att tycka och vara olika. Skolverket (a2003) lyfter fram att forskningen visar att de som får modersmålsstöd tidigt får bäst resultat i skolan och att det ska vara obligatoriskt för kommunerna att erbjuda och kunna ge barnen modersmålsstöd i förskolan. Skolverket (a2003) menar att det ska gälla från barnens första år i förskolan. Startar modersmålsstödet i samband med inskolningen, oavsett ålder, blir det en naturlig del i förskolans verksamhet för barnet. Modersmålstränaren kan då vara en stor trygghet för barnet som kanske inte kan det svenska språket än. För att underlätta att barnen

ska kunna erbjudas modersmålsstöd från ett års ålder behövs det mer flerspråkig personal och att ledningen satsar på att använda deras kompetenser på förskolan.

Kenndal (2011) ställer sig frågan om det verkligen är så att fler språk ger en fler möjligheter. Han menar att ett språk både kan upplevas som en möjlighet och som ett hinder, beroende på i vilket sammanhang man talar om. I nationella sammanhang kan ett annat språk vara en begränsning medan det i mångkulturella sammanhang ses som något positivt, som ger en fler möjligheter. Här anser vi att ett sådant exempel kan handla om olika arbetsmöjligheter. I en kommun, där invandrartätheten inte är stor, anses inte flerspråkighet som något positivt i arbetslivet, vilket kan bero på att det inte finns någon efterfrågan på flerspråkighet. I en mångkulturell kommun kan flerspråkighet vara en tillgång när det gäller arbetsmöjligheter, då detta kan vara en fördel för en del av kommunens invånare. Dessa arbetsmöjligheter kan till exempel vara i förskolans verksamhet.

4.3 Flerspråkighet i förskolan

Anders Skans (2011), förskollärare och specialpedagog, har skrivit en licentiatavhandling som heter *En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken* vid Malmö Högskola. Skans menar att det samhället, som vi lever i just nu, förändras ständigt. Förskolan måste delta i denna förändring och frågan är om den gör det. ”I ett ständigt föränderligt samhälle är det problematiskt att morgondagens medborgare ska utbildas i dagens utbildningsinstitutioner av dem som utbildats i gårdagens samhälle” (Skans 2011:11). I förskolans pedagogiska arbete kan det finnas en intressant problematik då pedagogerna inte har fått exakt likadan utbildning. Lärarutbildningen förändras, läroplanen förändras vilket kan leda till att pedagoger har olika åsikter på vad som är viktigt för barnen utifrån deras egen utbildning och erfarenhet. Synen på modersmålets betydelse för barnen kan se så olika ut hos personalen i förskolan, vilket påverkar personalens bemötande av detta uppdrag i förskolan. Flerspråkigheten i förskolan är en stor utmaning för förskoleverksamheten. I Malmö stad finns det nästan på varje förskola barn med annat modersmål än svenska. Sammanlagt är det cirka hälften av alla barn som går på förskolor i Malmö. Skans menar att i ett demokratiskt samhälle ser man mångfalden som ett viktigt redskap i utbildningen. Detta redskap anser vi är viktigt att använda oss av i förskolans verksamhet.

Det svenska språket är det kommunikationsspråk som används av både barn och personal i förskolan, även för de barn som har annat modersmål än svenska. Skolverket (a2003) menar att de barn som får möjlighet att använda och utveckla sitt modersmål i förskolans verksamhet får en större möjlighet till utveckling och lärande. Har förskolan tillgång till personal som talar samma språk som barnen på förskolan, är det viktigt att den personalen stöttar och integrerar barnen i förskolans pedagogiska arbete via barnens modersmål. Skans (2011) påpekar att förskolan ofta är den första mötesplatsen för många barn där de ska tala svenska med andra människor. Anne Kultti (2012), universitetslektor på institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande vid Göteborgs universitet, har skrivit en avhandling med titeln *Flerspråkiga barn i förskolan: Villkor för deltagande och lärande*. Kultti (2012) menar att svenska är viktigt att lära sig för de flerspråkiga barnens livsvillkor och rättigheter i livet. Personalen ska utveckla barnens språk, samtidigt som modersmålets utveckling också ska vara i fokus. Gunilla Ladberg (2003), filosofie doktor i pedagogik har skrivit boken *Barn med flera språk: tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola, skola och samhälle*. Ladberg beskriver värdet av att kunna ord och begrepp på sitt modersmål. Har du en förståelse för ett begrepp i ditt modersmål, underlättar detta lärandet av ordet på det nya språket. Personalen ska kunna möta en varierande barngrupp som kan innehålla många olika modersmål. Utifrån Kulttis och Ladbergs text anser vi att både pedagoger och modersmålstränare har en viktig roll i barnens språkutveckling som är en stor del av vår undersökning.

Som vi tidigare nämnt anser Skolverket (a2003) att modersmålsstödet ska vara en integrerad del av den pedagogiska verksamheten i förskolan. Skolverket menar vidare att om det finns en flerspråkig personal i förskolan ska vi utnyttja det till barnens fördel. För att det ska bli en del av verksamheten på ett enkelt sätt kan den flerspråkiga personalen vara ansvarig för vissa vardagliga aktiviteter för barnen med samma modersmål. Det kan exempelvis vara en måltid eller högläsning. Samma aktiviteter sker med alla barn. Vissa dagar delas barnen upp medan andra dagar kan alla samlas för att lyssna på en bok på båda språken. Skans (2011) beskriver i sin avhandling ett naturligt och ett styrt lärande av andra språk i förskolan. ”Språklärandet sker utifrån förskolans hela verksamhet och de dagliga rutinsituationerna utgör en viktig del i detta” (Skans 2011:33). Han menar att naturligt lärande är när barnen lär sig andraspråket i förskolans dagliga verksamhet, utan att använda sig av speciella tillfällen till att träna språket. Styrt lärande sker när speciella tillfällen planeras för att träna det svenska språket.

Enligt Skans (2011) finns det några faktorer som påverkar hur flerspråkigheten hanteras i förskolan. Det beror bland annat på tillgången på flerspråkig personal och vilket språk det handlar om. Förskollärarnas engagemang har också stor betydelse för hur flerspråkighet hanteras. Kultti (2012) har i sitt resultat kommit fram till hur viktigt lärarnas stöd och engagemang är för barn med annat modersmål. Genom att visa respekt och intresse för barnens modersmål och kulturella bakgrund kan varje förskollärare och lärare bidra till att barnens självkänsla stärks, vilket kan leda till ett bättre lärande.

Kultti (2012) anser att lärarledda aktiviteter hjälper barnen att socialiseras in i förskolans verksamhet och att kommunicera på svenska. Bokläsning i förskolan är viktig för barnens språkutveckling, speciellt för de barn som har svenska som sitt andra språk. Skans (2011) menar att val av böcker ska vara planerade för att gynna språkutvecklingen för de barn som ska lyssna. Gester, rörelser och konkreta föremål är ett plus att använda sig av i samband med bokens innehåll. Personal eller modersmålstränare kan förbereda barnen med annat modersmål än svenska, genom att ha läst samma bok för dem på deras modersmål. Kultti (2012) menar, precis som Skans, att det är bra att använda sig av rörelser, gester under sångstunder eftersom det ger barnen flera sätt att delta på. Barnen behöver inte kunna språket för att delta utan kan göra det med sina sinnen och sin kropp. Kultti påpekar att ju tydligare du är i din kommunikation till flerspråkiga barn, desto större chans får de att delta i aktiviteten.

Kultti (2012) och Skans (2011) påpekar att samhället förändras hela tiden och att det är viktigt för förskolan att de hänger med i förändringen. Det är ju detta förändringsbara samhälle barnen ska leva i. Samtidigt så har alla barnen olika erfarenheter och intresse som kommer ifrån deras hemmiljö. Kultti skriver att ett samarbete mellan personalen i förskolan och barnens vårdnadshavare hade underlättat för samtalen i förskolan. Personalen i förskolan måste visa att de har ett engagemang och intresse för barnens flerspråkighet. De hade kunnat fått tips av vårdnadshavarna om vad barnen är intresserade av, vad som är nytt i samhället som de ser, som de sedan kan skapa samtal kring. Då kan barnen känna att de kan och vill delta.

4.4 Inställningar till flerspråkighet

I Sverige har vi många människor som är tvåspråkiga. Det finns de som har majoritetsspråket, svenska, som sitt modersmål samtidigt som de också lärt sig ett andra språk i skolan. För dessa personer är deras andra språk ett plus, en resurs som kan leda till fler möjligheter. Skulle man inte lyckas med sitt andra språk är det inte så viktigt eftersom majoritetsspråket är ens första språk, det språk man behöver för att klara sig i landet man lever i. För de människor som, till exempel, har arabiska som sitt modersmål och svenska som sitt andra språk, är ett misslyckande i ens andra språk mer problematiskt. Ett misslyckande i sitt andra språk för de människorna kan få konsekvenser för möjligheter till arbete och utbildning, vilket i sin tur kan påverka personens liv och överlevnad.

Skans (2011) anser att stöd och undervisning i modersmål inte framställs som något positivt för ett språkligt och breddat samhälle. Det handlar mest om att ge individen ett stöd för deras kulturella och språkliga utveckling. Kenndal(2011) påpekar att språket ska ses som en resurs för varje individ, inte bara en utveckling i deras kulturella identitet. Att kunna flera språk kan vara avgörande för en individs framtid när det gäller val av utbildning och arbete. Fler möjligheter till lärande öppnas i form av utbildning och arbete i hela världen, när till exempel företag i Sverige förflyttas till andra länder eller har internationella kontakter. ”Samhällets syn på flerspråkighet som en resurs är betydelsefullt för statusen på att vara flerspråkig” (Skans 2011:29). I våra samhällen finns det på många ställen en negativ attityd till flerspråkighet som kommer ifrån en enspråkig norm. Kenndal (2011) beskriver i sin avhandling en av ungdomarnas tankar kring hur modersmål kan påverka dem. Genom att kommunicera på ett annat språk än majoritetsspråket kan man känna sig väldigt utanför i samhället och andra kan se ner på en för att man inte är svensk. Detta kan bidra till att människor skäms för den de är. Vi måste se till att samhället har en positiv syn på de olika språken som finns omkring oss.

Skolverket (2003) tar upp exempel på både positiva och negativa attityder till modersmål. De anser, som positivt, bland annat att modersmålet bidrar till en stärkt kultur- och identitetsutveckling och att flerspråkighet är något positivt för framtiden. Som negativt exempel tar de bland annat upp att det inte framkommer vad modersmålstränarna gör med barnen, det ges inte tillräcklig information och att det är svårt med att få en permanent lokal. Ett annat problem är att det anses vara viktigare att lära sig svenska än sitt modersmål.

Att vi ser flerspråkighet i samhället som något positivt och att personalen i förskolan bemöter barnen med engagemang är viktigt men vi anser också att det är lika viktigt för barnen att få stöd och uppmuntran till modersmålet och det svenska språkets utveckling hemifrån från sin familj och sina vårdnadshavare. Skans (2011) påpekar att det kan finnas familjer som ser majoritetsspråket som ett hot mot deras modersmål vilket då blir negativt. Anser däremot vårdnadshavarna att det är viktigt med det svenska språket ökar barnens motivation till lärandet. Kenndal (2011) menar att barn med invandrabakgrund kan ha en stark identitet i och med sin kulturella bakgrund och samtidigt känna sig som en likvärdig i majoritetssamhället. Kenndal skriver vidare att barn med en invandrabakgrund ger samhället en möjlighet att öppna upp ett accepterande och en förståelse för varandra. ”Om inte människor med olika kulturell bakgrund får höras, finns de inte” (Kenndal 2011:31). Om människor ger varandra och sig själv en möjlighet till att acceptera och förstå det som är nytt för oss, lär vi oss väldigt mycket om världens befolkning.

Skolverket (2003) har beskrivit i *Flera språk – fler möjligheter* hur modersmållärare upplever sitt arbete och vilken inställning de upplever från sina kollegor. Många lärare upplever att arbetet med modersmål har en låg status som ofta kan ifrågasättas av andra kollegor. ”De flesta modersmållärare arbetar på många enheter/skolor och känner att de befinner sig utanför den ”vanliga” verksamheten, vilket medverkar till att de får svårt att påverka sin arbetsituation” (Skolverket 2003:51). Ämnet prioriteras oftast inte vilket påverkar var och när modersmålsundervisningen kan ske. Andra modersmållärare anser att det finns kollegor som saknar kunskap kring modersmålets betydelse för barnens språk-och identitetsutveckling.

5. RESULTAT

I denna del presenterar vi det resultat som framkommit i våra intervjuer. Svaren kommer från biträdande rektorn på Modersmålsenheten i Malmö, två modersmålstränare och två förskollärare. Då vi valt att ha olika frågor till de olika yrkesrollerna redovisar vi vad de olika yrkesrollerna svarat per grupp.

5.1 Intervju med biträdande rektorn Maria Sjöstedt

Maria Sjöstedt är biträdande rektor på Modersmålsenheten i Malmö och är ansvarig för modersmålsstödet i förskolan. Maria utbildade sig från början till fritidspedagog, sedan till matematik- och naturvetenskapslärare. Hon har alltid varit intresserad av språk och matematik, men det var när hon arbetade som lärare i en skola där 95 % av eleverna var tvåspråkiga, som hennes intresse för språket och dess betydelse tog ytterligare fart. Maria beskriver ett exempel där en beskrivning av en uppgift kan bli problematisk för barn med andra erfarenheter.

Det visade sig att många tvåspråkiga elever hade helt andra erfarenheter med sig hemifrån än den matematikundervisning som vi hade här eller de exempel som tas upp i våra matematikböcker. Om det finns ett exempel om en röd liten stuga i en skogsdunge och en matematikövning på det. Vet man då vad en röd liten stuga i en skogsdunge är om man kommer ifrån Irak?

Maria läste vidare till biträdande rektor och började arbeta på en skola med många tvåspråkiga elever. Därefter sökte hon tjänsten som biträdande rektor på modersmålsenheten i Malmö där hon arbetat sedan 2011. Hennes uppgift är att vara chef för modersmålstränarna som ger modersmålsstöd i förskolan samt att utveckla detta arbete. Sedan Maria började som biträdande rektor har en hel del förändringar skett. Enheten har bland annat gemensamma pedagogiska träffar, där Maria sitter tillsammans med sina anställda och utvecklar det pedagogiska arbetet i modersmålsstödet.

När det handlar om vilka direktiv modersmålstränarna har, menar Maria, att det är läroplanen som gäller och där framförallt de språkutvecklande strävansmålen står i fokus för verksamheten. Modersmålstränarnas uppdrag är att utveckla modersmålet. Vidare anser Maria att modersmålstränarna ska vara kompetenta och ska kunna arbeta inom många områden som matematik, naturkunskap och teknik. Även värdegrunden i förskolans läroplan är viktig för arbetet. Modersmålsenheten har själv skapat en arbetsplan (se Bilaga 5) utifrån styrdokumentet som de arbetar från. Maria berättar hur tanken är kring modersmålstränarnas arbete med barnen.

Modersmålstränarna ska vara delaktiga så gott det går på avdelningen eller med andra barn, men de ska också arbeta i liten språkgrupp med sina barn. För det är när man arbetar i liten

grupp, oavsett vad det handlar om så säger jag det, att i liten grupp så blir jag sedd och får ta plats. Sedan ska man ändå vara delaktig tillsammans med de andra och det jag gör här, ska kunna bygga lite grann på vad har ni gjort i veckan? vad har ni arbetat med?

I avgörandet av vem som får modersmålsstöd handlar det om prioritering och resurser. I år kom det in 3200 ansökningar. Modersmålsenheten har 48 tränare i 18 olika språk. Det som styr vilka barn som erbjuds modersmålsundervisning är dels att barnen ska vara fyllda tre år och dels om de har några speciella behov kopplade till språket. Sen är det ett krav att barnet ska tala språket hemma för det är inte modersmålstränarnas uppgift att lära barnen ett nytt språk. Modersmålstränarnas uppgift är att fördjupa barnens språkkunskap så att de klarar skolan, studierna och svenska språket bättre. Maria beskriver uppdraget utifrån skollagen och Malmö stads satsning.

Det står i skollagen såhär ungefär att barn har rätt att förskolan ska se till att barn har möjlighet att utveckla både modersmålet och svenska språket. Så att lagen ligger egentligen på förskolechefen, men i Malmö stad har man beslutat att man liksom satsar pengar centralt till riktiga modersmålstränare och det är en otrolig fördel för det är inte så lätt att utveckla språket och så finns det ingen som kan språket. Det finns Ipad appar, TV, radio, böcker men det är ju inte samma sak.

På frågan om Maria utifrån sin erfarenhet sett om modersmålsutvecklingen har bidragit till den svenska språkutvecklingen svarar Maria att det hon kan förmedla är de synpunkter och erfarenheter hon fått från personal i skolan. Personalen uttalar att de ser en skillnad på om barnet haft modersmålsstöd eller inte.

5.2 Intervjuer med modersmålstränarna

Både Hanna och Lisa är utbildade förskollärare. Hanna har lång erfarenhet som modersmålstränare medan Lisa har ett par års erfarenhet som modersmålstränare. De båda menar att de direktiv de har när det gäller arbetet är att följa läroplanen för förskolan och att utveckla modersmålet, samt att stärka barnen i deras identitet. De menar även att de har andra riktlinjer att arbeta efter, i första hand läroplanen men även den arbetsplan (se Bilaga 5) som

de skapat tillsammans med modersmålsenheten. Arbetsplanen tar upp det som Modersmålsenheten kräver av modersmålstränarna i deras pedagogiska arbete.

När modersmålstränarna lägger upp sitt arbete börjar de med att se var barnen ligger språkligt. Utifrån barnens behov gör de sin arbetsplanering. Deras tanke är att följa det tema eller projekt som förskolan arbetar med men många gånger har inte förskolan hunnit starta upp med ett tema när modersmålstränarna inleder sitt arbete med barnen. Modersmålstränarna skapar då sitt eget tema som till exempel kan vara ”naturen” eller ”familjen”. I alla aktiviteter de planerar, om de så gäller sagor eller matematik, är språkutvecklingen i fokus. Materialet anpassas efter hur gammalt barnet är och var barnet ligger språkmässigt. Ibland upplever Lisa att barnen plötsligt pratar svenska med henne och hon menar då att det är viktigt att inte säga att det är fel utan istället fråga barnet vad det heter på det modersmål som hon arbetar med. Sen börjar de om igen.

Man måste ha tålmod, tålmod är det viktigaste i vårt jobb. Kanske ännu viktigare för oss eftersom det inte är så lätt när vi kommer och så är barnet uppe i någonting och så ska den gå ifrån med oss.

Lisa och Hanna menar att man i yrket måste vara flexibel och kunna delta både i den stora barngruppen och i den egna lilla gruppen. Genom detta arbetssätt ska modersmålstränarna få barnen att känna sig delaktiga i den stora barngruppen. Tiden de får per barn är något som de båda ser som en svårighet i deras arbete. Tiden för modersmålsstödet är väldigt varierande från förskola till förskola eftersom det handlar om hur många barn som ska få stöd, ju fler barn desto längre blir tiden.

Vidare menar både Lisa och Hanna att om barnen är trygga i sin identitet så tar de lättare emot språket. Att ha ett modersmål kan skapa en grund där barnen känner sig trygga och på så sätt lättare kan ta emot det svenska språket. De menar att det är förskollärarna i förskolan som lär barnen svenska och modersmålstränarna som lär dem modersmålet. Hanna menar att om samarbetet mellan förskollärarna och modersmålstränarna fungerar och om de lägger upp sitt arbete tillsammans, bidrar detta till en utveckling i språken. Barnen erbjuds samma utveckling i språken.

5.3 Intervjuer med förskollärarna

Karin har arbetat som förskollärare i sju år, även Sanna är förskollärare och har arbetat i åtta år. Både Karin och Sanna har erfarenhet av arbetet med tvåspråkiga barn men deras erfarenheter skiljer sig åt.

Sanna påtalar att där hon arbetar pratar majoriteten av vårdnadshavarna inte svenska. Vårdnadshavarna anser att barnen har ett väl utvecklat modersmål men vill ha hjälp med svenskan och tycker därför att barnen enbart ska tala sitt modersmål när modersmålstränarna är på plats. Detta innebär att de i förskolan lägger fokus på det svenska språket övriga dagar. Under dagarna arbetar de väldigt mycket med språket och med daglig kommunikation, där spel och aktiviteter sätter språket i fokus.

Barnen kommunicerar med hjälp av sitt kroppsspråk. Barnen pekar om de vill något eller så tar barnen hjälp av varandra för att översätta till svenska. Sannas uppfattning är att barnen inte blandar olika språk utan i de flesta fall pratar bra svenska. De barn som inte är trygga i sitt språk blir lätt frustrerade när personalen inte förstår vad det är barnen vill. I olika vardagssituationer benämner vi olika föremål omkring oss på de språken vi har representerade.

Jag tycker bara det är trevligt när vi sitter och äter mat och så pratar vi om hur man säger mjölk på polska, på arabiska, på engelska och på svenska.

Karins uppfattning är att barnen inte gärna talar sitt modersmål med varandra. Detta tror hon handlar om att förskolan inte är rätt forum för modersmålet när det inte finns någon pedagog som kan språket eller när inte modersmålsstöd erbjuds. Däremot kan Karin se hur barnen direkt talar sitt modersmål med vårdnadshavarna. För de barn som inte kan svenska är det viktigt att inte rätta dem utan istället visa på att man förstår dem.

På Karins förskola är det personalens ambition att arbeta i liten grupp med de barn som har svårt med svenskan. Fokus läggs på att lära barnen vad saker och ting heter på svenska. Förskolan har köpt in böcker på olika språk men Karin förstår inte riktigt hur de ska kunna använda dem, de vet ju inte hur språket låter och uttalas. Karin känner att hon inte riktigt vet hur hon ska lägga upp detta arbete. När de har barn som inte har utvecklats i det svenska

språket så mycket brukar de till exempel ha samlingar där de benämner vardagsord, känslor med mera.

Sanna och Karin menar båda att de inte ser eller upplever någon skillnad på de barn som får modersmålsstöd eller inte. Dock menar Karin att de barn som har problem med språket sällan har modersmålsundervisning. Hon menar att det ofta handlar om vårdnadshavarnas engagemang. Vill vårdnadshavarna att deras barn ska få modersmålsstöd är det oftast de barnen som också tränar det hemma, och de barnen får stimulering i språkutvecklingen genom bland annat dialoger och högläsning. De barn som har problem med språket får, i många fall, inte en språkstimulering i hemmet.

På Sannas förskola ser de modersmålstränarna som en resurs och som en stor hjälp för barnens språkutveckling, trygghet och identitet. Modersmålstränarna är en del av arbetslaget och att de fungerar som en bro mellan personalen på förskolan och vårdnadshavarna. Modersmålstränarna är med på utvecklingssamtal och de skriver informationslappar till vårdnadshavarna. Karin anser emellertid att modersmålstränarna har en svår situation eftersom de bara kommer in korta stunder:

För oavsett hur trevliga eller professionella de är, så när de kommer på morgonen så bara ah just det. Så ska hon sitta och prata samtidigt på ett annat språk vid frukosten och sen ska de ha ett rum hos oss, det blir liksom jättemånga sådana där åh. Man känner sig dum, för att man har glömt att det är torsdag morgon då kommer hon eller att man inte har tid eller ork att vara trevlig liksom.

Karin anser att det läggs ner mycket tid på ansökningar till modersmålsenheten. Ofta känns det som ett arbete, som görs i onödan, då det ändå inte finns tillräckliga resurser för att tillgodose allas behov.

6 DISKUSSION

Syftet med vår undersökning har varit att undersöka hur pedagoger och modersmålstränare arbetar och samarbetar för att ge barnen en god grund i deras språkutveckling. I denna del kommer vi att diskutera och analysera vårt syfte i förhållande till de resultat och

bakgrundsmaterial som vi har tagit fram. Avslutningsvis kommer vi att lägga fram förslag till vidare forskning.

6.1 Modersmålsstöd

Väl medveten om vikten av att satsa på modersmålsstödet har Malmö Stad ett program för detta, vilket vi i vår undersökning kommit i kontakt med. På vilket sätt satsas det på? Vad säger våra informanter om denna satsning och hur kan vi koppla den till vad forskningen lyfter fram som viktig?

6.1.1 Avgörande för modersmålsstöd

Maria, biträdande rektor för förskolorna på Modersmålsenheten i Malmö berättar för oss att det i år, 2013, har kommit in över 3200 ansökningar i cirka 100 språk. Modersmålsenheten kan erbjuda stöd i 18 olika språk vilket betyder att det är många barn som inte erbjuds något modersmålsstöd. När det ska beslutas om vem som får stöd eller inte menar Maria att det handlar om prioriteringar och resurser. De som prioriteras är barn som fyllt tre år och de som har speciella behov kopplade till språket samt att de talar språket hemma. Maria ser det som en otrolig fördel att Malmö stad satsar centralt på utbildade modersmålstränare. Skolverket (b2003) nämner att en bit in på 2000-talet så var modersmålsstödet lågt prioriterat trots att det i Lpfö98 blev en viktig punkt. Här anser vi att Malmö ser mångfalden och att mångfalden är något att lägga resurser på, men det är en lång bit kvar innan alla barn som har behovet blir tillgodosedda. Skans (2011) beskriver vikten av mångfalden som ett viktigt redskap i utbildningen och detta redskap ska vi börja använda oss av redan i förskolan.

Modersmålsenhetens prioritering vad gäller ålder stämmer inte överens med det som vi läst i vårt bakgrundsmaterial där det talas om att Skolverket (2005) påpekar att modersmålsstödet bör ges i barnets tidiga år, då modersmålet är betydelsefull för den språkliga utvecklingen.

Även skolverket (a2003) menar att det bör ges från barnets första år i förskolan, redan vid ett års ålder. Barn ska erbjudas modersmålsstöd så tidigt som möjligt så att deras modersmålsutveckling och utvecklingen av det svenska språket går parallellt med varandra. Goddrich, Lonigan & Farver (2013) påpekar att viss forskning visar att utvecklingen av

barnens första språk och andra språk går han i hand. Författarna har i sin egen undersökning kommit fram till att utvecklingen av barns fonologiska medvetenhet har kopplingar mellan båda språket medan ordförrådet inte har någon koppling. Samtidigt anser Ladberg (2003) att det är av värde att kunna ord och begrepp på sitt modersmål för att underlätta lärandet av nya ord.

6.1.2 Utveckling i modersmålstränarnas arbete

Maria Sjöstedt vill utveckla arbetet för modersmålstränarna, förändra och förnya arbetssättet till att passa in i dagens samhälle. De som arbetar på ska inte arbeta kvar i det gamla utan hela tiden utvecklas. Modersmålstränarna arbetar efter läroplanen för förskolan och det är viktigt att de uppmärksammar och för diskussioner kring till exempel revideringen, precis som personalen i förskolan gör. De satsar till exempel på dokumentation en termin där de får utbildning och tillfälle att diskutera hur de ska arbeta med dokumentationen. Inte alltid på samma sätt som man har gjort förr. Något som modersmålstränarna ser som positivt. Skans (2011) menar att samhället hela tiden förändras och att förskolan måste vara en del av detta föränderliga samhälle. Dock ser han ett problem då han anser att barnen i förskolan undervisas av de som utbildats i gårdagens samhälle, en bild som modersmålsenheten arbetar för att förändra. Med utvecklingen av samhället påpekar Maria att det kommit en del teknik i förskolan vilket hon ser som positivt men menar dock att Ipad, appar, tv, radio och böcker inte ersätter tvåvägskommunikationen.

6.2 Arbetet med modersmål i förskolan

För att arbetet med modersmålsstöd i förskolan ska fungera på bästa sätt och ge barnen de bästa förutsättningarna för ett lärande krävs det ett samarbete och engagemang från både förskollärarna, modersmålstränarna och barnens vårdnadshavare. Hur ser detta samarbete ut i praktiken? Vilka svårigheter och hinder syns i vår undersökning? Vilka möjligheter lyfts fram?

6.2.1 Förskollärarnas arbetssätt

När det gäller förskollärarnas sätt att arbeta med de tvåspråkiga barnen skiljer sig deras arbete åt. Sanna lägger stor vikt på att dagligen arbeta med språket och daglig kommunikation, där spel och aktiviteter sätter språket i fokus. Karins ambition är att arbeta i liten grupp med de barn som har svårt med det svenska språket, här läggs det fokus på sakers rätta benämning. De har samlingar och aktiviteter där de benämner de enklaste vardagsorden. Skans (2011) beskriver dessa lärande som naturligt och styrt lärande. Både Kultti (2012) och Skans (2011) menar att språket ska vara ett naturligt lärande genom lärarledda aktiviteter. Böcker är ett sådant exempel där man med hjälp av gester och rörelse och rekvisita bidrar till förståelse för bokens innehåll. Kultti och Skans påpekar att barnen inte behöver kunna språket för att kunna delta utan kan göra det med sina sinnen och sin kropp. Kultti menar att ju tydligare du är i din kommunikation till flerspråkiga barn desto större chans för dem att delta i aktiviteten.

Sanna berättar även hur de benämner ord och händelser på olika språk under dagen, som till exempel vis mat- eller spel situationer. Kultti (2012) menar att genom att visa respekt och intresse för barnens modersmål kan varje förskollärare bidra till att barnens självkänsla stärks, vilket kan leda till ett bättre lärande. Detta enkla men väldigt viktiga arbete med språket kan ge barnen förståelse för olika begrepp. Genom att ha en förståelse för olika begrepp kan lärandet av ett nytt språk underlätta. Om du till exempel förstår begreppet hej och händelsen kring det ordet, är du mer mottaglig och uppmärksam på detta ord i det nya språket. Att kunna säga hej på till exempel svenska underlättar inte när vi ska lära oss säga hej på arabiska eftersom orden inte är alls lika, men att veta att du hälsar med ett ord kan göra dig uppmärksam på hur man hälsar på andra språk. På så sätt bidrar förståelsen av ett begrepp till ett lärande i andra språk

6.2.2 Modersmålstränarnas arbetssätt

Modersmålstränaren Hanna menar på att det är förskolläraren som lär barnen svenska och modersmålstränaren som lär dem modersmålet. Maria påpekar att det är modersmålstränarnas uppgift är att fördjupa barnens språkkunskap så att de klarar skolan, studierna och svenska språket bättre. Både Hanna och Lisa beskriver att de börjar sitt arbete med barnen med att kunna se och höra hur de ligger till språkligt, utifrån barnens behov gör de sedan sin

arbetsplanering. I sina planeringar är språket den centrala delen. Både Hanna och Lisa poängterar att det är viktigt med flexibilitet i deras yrke, de ska verka både i den stora barngruppen och i den egna lilla gruppen. Vikten av att arbeta i den stora barngruppen styrker Skolverket (2005) när de säger att modersmålet och det svenska språket utvecklas bäst tillsammans med andra barn under dagen på förskolan. Arbetet i den lilla gruppen med modersmålet är även den viktig, Ladberg (2003) beskriver värdet av att om du kan ord och begrepp på ditt modersmål underlättar detta lärandet i det nya språket.

6.2.3 Förskollärares och modersmålstränarnas samarbete.

Hanna menar att om samarbetet mellan förskollärarna och modersmålstränarna fungerar och att de lägger upp arbetet tillsammans, bidrar detta till en utveckling i barnens språk. Återigen spelar pedagogernas engagemang och intresse en stor roll. Alla pedagoger har lika stor roll för barnens språkutveckling. Skolverket (2003) beskriver att modersmållärare upplever av andra kollegor på förskolor att modersmålet inte har en hög status, att det är ett ämne som inte prioriteras vilket påverkar modersmållärarnas tid med barnen.

Modersmållärarna anser också att det bristande engagemanget av kollegor kan handla om att kunskapen kring vad modersmålet betyder för barnen är för liten. Hanna och Lisa ville båda två lägga upp sitt arbete med barnen utefter förskolans verksamhet, till exempel vilket tema som råder. Många gånger har förskolan inte satt igång med ett tema och då skapar modersmålstränarna sitt eget. Om personalen och modersmålstränarna då samarbetar kan de föra dialoger om vad barngruppen är intresserade av och skapa tema som går hand i hand. För att det ska kunna fungera är det viktigt att förskollärarna ser modersmålstränarna som ett positivt stöd för barnen och för förskolans verksamhet.

Förskollärarna har olika syn när det gäller modersmålstränarna. Sanna ser samarbetet som en stor fördel, ser modersmålstränarna som en del av arbetslaget och som en stor tillgång. Även att de fungerar som en bro mellan personalen och föräldrarna. Karin ser tiden med modersmålstränarna som en svår situation, att hon ofta glömmer bort att de ska komma och därmed inte gett dem någon lokal som de kan vara i. Förskolans engagemang har en stor betydelse för modersmålets utveckling. Här menar Kultti (2012) att genom att visa respekt och intresse för barnens modersmål kan varje förskollärare och lärare bidra till att barnens

självkänsla stärks och att detta i sin tur kan leda till ett bättre lärande. Ett av förskolans uppdrag är att barn med annat modersmål än svenska är att de ska få möjlighet att utveckla sitt modersmål (Lpfö98 2010). Vi anser därför att det är viktigt att modersmålstränarna får samma möjligheter och bemötande på alla förskolor. Hur modersmålstränarna bemöts och vilka möjligheter som ges återspeglas hos barnen.

6.2.4 Vårdnadshavarnas inflytande

Karin upplever att vårdnadshavarnas engagemang för barnens språkutveckling har stor betydelse. Hon menar på att personalen i förskolan kan få en känsla om barnen får språkstimulering i form av dialoger och högläsning i hemmet eller inte. Detta kan hon koppla samman med vilka vårdnadshavare som söker modersmålsstöd. De barn som har problem med språkutvecklingen är också de barn som i många fall inte får en språkstimulering i hemmet, och då inte heller har sökt modersmålsstöd. För en god utveckling i barnens svenska språkutveckling behövs även ett engagemang från barnens familj. Skans (2011) tar upp att inställningen till det svenska språket bland familjer med annat modersmål kan se olika ut. Vissa ser det svenska språket som ett hot mot sitt modersmål medan andra anser att det är viktigt för barnens lärande vilket vi kan tolka att vårdnadshavarna på förskolan där Sanna arbetar anser. De påpekar att de vill att barnen endast ska prata sitt modersmål med modersmålstränaren för att resten av tiden fokusera på det svenska språket.

Kenndal (2011) menar att för många är modersmålet för familjen ett viktigt arv att föra vidare, där även kultur och traditioner följs med. Vidare påpekar han att barnen ska kunna känna sig delaktiga och trygga i både sin kulturella bakgrund och det svenska samhället och då är vårdnadshavarnas inställning till flerspråkighet och andra kulturer viktig.

6.2.5 Modersmålsstödet betydelse för språkutvecklingen

Skolverket (2003) menar att forskningsresultat visar att sambanden mellan modersmålsundervisning och skolresultat är positiva. Barn med modersmålsstöd/undervisning i jämförelse med barn som inte får modersmålsstöd/undervisning får bättre betyg i svenska och en tryggare och bättre skolsituation. De har även lättare att utveckla flerspråkighet på en högre nivå. Maria, den biträdande rektorn på Modersmålsenheten, berättade att hon har hört

från lärare i skolan att de märker en skillnad på om barnen har fått modersmålsstöd eller inte i förskolan. Samtidigt så svarar både Sanna och Karin att de i förskolans verksamhet inte märker någon skillnad på barnens svenska språkutveckling mellan de barn som får modersmålsstöd och de som inte får det. Eftersom både forskning och annan litteratur påpekar hur viktig modersmålsutvecklingen och modersmålsstödet är för barnens svenska språkutveckling, kan det tyckas vara märkligt att förskollärarna inte upplever någon skillnad. Kan det vara så att det är för tidigt att se någon skillnad på barnens språkutveckling i förskolan? Modersmålsstödet i förskolan är kanske rent av ett förebyggande arbete för barnens språkutveckling i skolan.

6.3 Förslag till vidare forskning

Under hela vår undersökning har det dykt upp nya frågor och tankar kring modersmål. Vi har många gånger hittat ingångar till både nya och fortsatta undersökningar som vi beskriver nedan.

Malmö stad har kommit långt fram i utvecklingen när det gäller arbetet med modersmålsstöd i förskolan. Det hade varit intressant om vi hade gjort samma undersökning i en stad som inte satsar på modersmålsstödet lika mycket som Malmö eller jämfört utbudet. Förskollärarna ser inte någon skillnad i det svenska språkets utveckling mellan de barn som får modersmålsstöd och de som inte får det medan Maria uttrycker efter vad hon har hört att lärare i förskolan upplever skillnad. Då vi inte har använt oss av informanter från skolan hade det varit intressant att se hur detta stämmer överens med verkligheten.

7. REFERENSLISTA

Beslut efter tillsyn i Hyllie stadsdel i Malmö kommun (2011). Skolinspektionen. Tillgänglig: <http://www.skolinspektionen.se/Documents/Rapporter/spara-2011/tillsyn-malmo-hyllie.pdf> (2013-06-02)

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2.,[rev.] uppl. Malmö: Liber

Fjellman Jaderup, Elin (2009). Icke godkänd trots satsning. *Sydsvenska Dagbladet*.
Tillgänglig: <http://www.sydsvenskan.se/malmo/icke-godkand-trots-satsning/> (2013-05-27)

Goodrich, J. Marc, Lonigan Christopher J & Farver JoAnn M (2013). Do early literacy skills in children's first language promote development of skills in their second language? An experimental evaluation of transfer. *Journal of Educational Psychology*, Vol 5, May 2013.
Tillgängligt på internet:
<http://ehis.ebscohost.com.proxy.lnu.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=fdad3b5a-efc5-4102-a05b-78600471d514%40sessionmgr15&vid=2&hid=16> (2013-08-01).

Hermerén, Göran (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig: http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/2011_01.pdf

Johansson, Sofia (2013). Oro bland elever och lärare i Rosengård. *Skånska Dagbladet*.
Tillgänglig: <http://www.skanskan.se/article/20130425/MALMO/130429652/-/oro-bland-elever-och-larare-i-rosengard> (2013-05-27)

Kenndal, Robert (2011). *Rum för det "andra" modersmålet: betydelser och konsekvenser av modersmålet som minoritetsspråk och transnationell språkgemenskap bland ungdomar med annat modersmål än svenska*. Licentiatavhandling Uppsala: Uppsala universitet, 2011

Kultti, Anne (2012). *Flerspråkiga barn i förskolan: villkor för deltagande och lärande*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2012. Tillgänglig på Internet: <http://hdl.handle.net/2077/29219> (2013-07-01)

Ladberg, Gunilla (2003). *Barn med flera språk: tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola, skola och samhälle*. 3 uppl. Stockholm: Liber

Läroplan för förskolan Lpfö 98. [Ny, rev. utg.] (2010). Stockholm: Skolverket. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442> (2013-05-25)

Pedagog Malmö (2011). Pedagogiska samtal sedan 7 år på Modersmålsenheten i Malmö. Tillgänglig: <http://webapps2.malmo.se/pedagogmalmo/artiklar/%E2%80%9Dpedagogiska-samtal%E2%80%9D-sedan-7-ar-pa-modersmalsenheten-i-malmo/> (2013-06-15)

Regelbunden tillsyn i stadsdel Limhamn-Bunkeflo (2010). Limhamn-Bunkeflo stadsdelsfullmäktige. Tillgänglig: <http://www.malmo.se/download/18.38f765e312c5006b7d180005185/137+y+Skolinspektionen+regelbunden+tillsyn2.pdf> (2013-06-02)

Skans, Anders (2011). *En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken*. Licentiatavhandling Malmö: Malmö Högskola, 2011. Tillgänglig på Internet: <http://hdl.handle.net/2043/11603> (2013-05-25)

Skolverket (a2003). *Flera språk – fler möjligheter: utveckling av modersmålsstödet och modersmålsundervisningen: rapport till regeringen 15 maj 2002*. Tillgänglig på internet: http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.9691!Menu/article/attachment/huvud.pdf (2013-07-05).

Skolverket (b2003). *Tre decenniers modersmålsstöd: om modersmålsstödet i förskolan 1970-2000*. Stockholm: Statens skolverk

Skolverket (2005). *Allmänna råd och kommentarer för kvalitet i förskolan*. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer> (2013-05-25)

Skolverket (2013). *Flera språk i förskolan – teori och praktik*. Stockholm: Fritzes

Stukát, Staffan (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. 2.uppl. Lund: Studentlitteratur

Tanaka, Yukiko (2006). *Flerspråkighet i förskolan*. En kvalitativ studie av modersmålsstöd i förskolan i Göteborg. Göteborgs universitet

BILAGOR

Bilaga 1

Hej!

Vi heter Karolina Lindstrand och Annika Akrawi och är studenter på lärarutbildningen mot förskola och förskoleklass på Linnéuniversitetet i Växjö.

Vi inleder just nu vårt examensarbete om modersmålsstöd i förskolan, där vi vill fokusera på hur modersmålsstödet gynnar barnets utveckling i det svenska språket och hur arbetet är upplagt. Syftet med vår undersökning är att få en ökad förståelse för hur modersmålsstödet bidrar till utvecklingen av det svenska språket för barn som är flerspråkiga och på vilket sätt det genomförs.

Vi vänder oss till er för att ta del av era åsikter i detta ämne och hur era modersmålstränare lägger upp sitt arbete tillsammans med barnen. I vår undersökning skulle vi vilja intervjua en person som har ett övergripande ansvar för arbetet på modersmålsenheten, två modersmålstränare och därefter en förskollärare på en av förskolorna där modersmålstränarna verkar. Vi har redan varit i kontakt med en modersmålstränare som verkar på en av förskolorna där vi arbetar som gärna ställer upp samt en förskollärare. Intervjuerna kommer att ske under vecka 22-24.

Intervjuerna kommer att användas som ett underlag till vårt examensarbete där vi tillsammans med forskning och litteratur vill söka svar i våra frågor. Vi arbetar efter Vetenskapsrådets etiska föreskrifter och garanterar därmed anonymitet. När vårt examensarbete är godkänt kommer det att publiceras på DIVA, som är en internetbaserad databas över skrivna artiklar.

Hoppas vi kan få ta del av ert arbete och att ni vill vara delaktiga i vår undersökning. Maila oss gärna så ringer vi upp för att bestämma ett möte för intervju.

Tack på förhand!

Mvh

Karolina Lindstrand

xxx@student.lnu.se

Annika Akrawi

xxx@student.lnu.se

Bilaga 2

Intervju

Biträdande rektorn på modersmålsenheten

1. Kan du berätta lite om din bakgrund inom detta yrke och vad var det som gjorde att du valde det? Hur länge har du varit verksam?
2. Kan du ge oss några exempel på vilka uppgifter du har?
3. Vad är det som avgör om barnen får modersmålsstöd?
4. Vilka direktiv har modersmålslärarna att arbeta efter?
5. Kan du se några tydliga sätt på hur modersmålsutvecklingen bidrar till den svenska språkutvecklingen, utifrån din erfarenhet?

Bilaga 3

Intervju

Modersmålstränarna

1. Kan du berätta lite om din bakgrund inom detta yrke och vad var det som gjorde att du valde det? Hur länge har du varit verksam?
2. Vilka direktiv har du att arbeta efter?
3. Hur lägger du upp ditt arbete tillsammans med barnen och vad är syftet med det? Kan du ge några exempel på hur du arbetar?
4. Kan du ge något exempel på hur modersmålets utveckling kan bidra till det svenska språkets utveckling?
5. Modersmålsstödet ska både bidra till det svenska språkets utveckling och till barnets modersmåls utveckling. Hur hanterar du detta dubbla arbete? Läger man olika fokus beroende på barnets ålder?

Bilaga 4

Intervju

Förskollärare

1. Kan du berätta lite om din bakgrund inom detta yrke och vad var det som gjorde att du valde det? Hur länge har du varit verksam?
2. Vilka erfarenheter har du av hur barn med annat modersmål än svenska kommunicerar med barn och pedagoger i förskolan? Kan du ge några exempel?
3. Upplever du någon skillnad i det svenska språkets utveckling hos de barn som får modersmålsstöd och de som inte får det? Kan du ge några exempel?
4. Vad gör ni i förskolan för att stärka barnets språkutveckling och hur främjar ni utvecklingen för de barn som inte får modersmålsstöd?

Bilaga 5

Arbetsplan för modersmålstränare

”Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskaper inom andra områden”. Lpfö 98/10, s.7

Mål

Vi strävar efter att varje barn stärker sin identitet i sitt språk och sin kultur. Syftet med modersmålsträningen är att underlätta barnets utveckling till tvåspråkiga människor med dubbelkulturell identitet. I vårt arbete skall vi stärka barnets demokratiska värderingar, respekt och förståelse för andra och visa omsorg för sin närmiljö.

Vi skall stimulera barns tal, ordförråd och begrepp för att kunna uttrycka sig i olika situationer och vi skall uppmuntra deras nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen.

Vi skall utmana barns lärande i matematik, naturvetenskap och teknik samtidigt hjälpa dem att utveckla sin förmåga för utforskandet, undersökandet och reflektion över sitt lärande. Barn ska uppleva modersmålsträningen som meningsfull och kunskapsgivande. Barnet skall känna sig delaktig i aktiviteterna under modersmålsträningen.

Att lägga grunden för ett bra samarbete med föräldrar satsar vi på en god relation redan vid första träffen. Vi är en viktig bro mellan föräldrar och förskolepersonal och även mellan barnets olika kulturer.

Arbetsätt

Verksamheten planeras delvis med förskolans personal utifrån barnens behov och intressen. Vi arbetar med barnet enskilt och i grupp. Arbetet sker tematiskt genom skapande, lek, musik, drama, rörelse, sagoläsning med mera.

Värdegrund

Genom kunskap om kultur och traditioner från hemlandet och Sverige stärks barnets identitet och självförtroende.

Respektera andra, lyssna på varandra, visa hänsyn och omtanke om varandra genom att vara en bra förebild och ha ett respektfullt förhållningsätt gentemot alla.

Samtala med barnen kring olika situationer som uppstår och hur man upplever händelser på olika sätt.

Att varje barn skall känna att han/hon är en tillgång i gruppen och alla är likvärdiga.

Utveckling och lärande

Vi stärker barnets språk genom att:

- Utveckla ett nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt förmåga att leka med ord, uttrycka sig (berätta, beskriva, ställa frågor och argumentera).
- Stimulera, utmana och stödja barnens språkutveckling. Detta gör vi genom bland annat språklekar, språkövningar, sagoberättelser, sånger, rim och ramsor. Samt skapande, rörelse och drama.
- Utveckla barnens intresse för läs- skriftspråket genom att låta dem bekanta sig med siffror och bokstäver samt att känna igen sitt namn.
- Utveckla barnens kunskapspråk vilket inte alltid överens stämmer med det språk som används i hemmet.

Vi lägger grunde för barnens matematiska tänkande genom att:

- Synliggöra matematiken i det vardagliga livet på ett roligt och lustfyllt sätt.
- Utmana barnens förståelse för matematik och ställer de inför olika problem lösningar utifrån deras erfarenheter och intresse. Samt att skapa förutsättningar för barnen att upptäcka, utforska och använda de matematiska begreppen.
- Sortera, klassificera och organisera.
- Räkna (räkning, antals ord, räkneshystem och talsystem).
- Mäta (jämförelse, måttenheter, mätsystem, längd, area, volym, vikt och pengar).

- Lokalisera (att hitta, rumsorientering, lokalisering och placering).
- Designa (former, figurer, mönster i symmetri, arkitektur och konst).
- Förklara och argumentera (motivering, förklaring, resonemang och logiska slutsatser).
- Tidsbegrepp/tidsuppfattning (klocka, före, efter, senare med mera).

Vi utmanar barnens lärande för naturvetenskap och teknik genom att:

- Utifrån barnens tankar, funderingar och iakttagelser utvecklar vi barnens förståelse för enkla naturvetenskapliga fenomen. Tillsammans med barnen utforskar, experimenterar och undersöker vi de föremål och fenomen som väcker barnens nyfikenhet och intresse för allt levande och icke levande.
- Vi stimulerar barns förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika material samt att utforska hur tekniken fungerar.

Modersmålsenheten Malmö, 2013-04-01